

Nuorisoalan järjestöjen tulevaisuus vuonna 2040

Tuloksia nuorisoalan järjestöjen e-Delfoi- paneelista

Kimmo Lind

Sisällysluettelo

Miltä nuorisoalan järjestöt näyttävät vuonna 2040? Mitä asiantuntijat ja nuorisoalan järjestökentän toimijat pitävät tärkeänä?	3
Ensimmäinen teesi: ”Ennaltaehkäisevän toiminnan järjestämisen mahdollisuudet vähenevät.”	4
Toinen teesi ”Nuorisoalan järjestöjen toiminnan tasa-arvoisuus ja saavutettavuus vähenee”.	5
Kolmas teesi: ”Jäsenyyden merkitys ei katoa, vaan monipuolistuu ja uudistuu”.	6
Neljäs teesi: ”Ammattimaisen työn merkitys kasvaa nuorisoalan järjestöissä”.	8
Viides teesi: ”Muutokset rahoituksessa mahdollistavat nuorisoalan järjestöjen toiminnan uudistumista ja parempaa yhteistyötä”.	9
Kuudes teesi: ”Yhdistystoimintaan kytkeytymättömän kansalaistoiminnan merkitys kasvaa”.	11
Seitsemäs teesi: ”Nuorisoalan järjestöjen toiminnan digitalisoituminen lisää järjestöjen perustehtävän muotoilun tarvetta”	13
Kahdeksas teesi: ”Nuorisoalan järjestöjen paikallinen toiminta korostuu keskusjärjestöjen tehtävien kustannuksella”	14
Lähteet	17

Miltä nuorisoalan järjestöt näyttävät vuonna 2040? Mitä asiantuntijat ja nuorisoalan järjestökentän toimijat pitävät tärkeänä?

Toteutimme Kentaurissa viime vuoden loppupuolella anonyymin asiantuntijapaneelin, jonka teemana oli nuorisoalan järjestöjen tulevaisuus. Paneelin perusteella nuorisoalan järjestöt halusivat vahvistaa ehkäisevän työn merkitystä, pitää vahvasti kiinni toiminnan monipuolisuudesta ja tasa-arvoisuudesta, uudistaa jäsenyyden merkitystä ja uskoa samanaikaisesti sekä kehittyvään ammattimaiseen että vapaaehtoistoimintaan. Järjestöissä halutaan pitää kiinni myös riittävästä julkisesta rahoituksesta, oppia myös järjestöjen ulkopuolisesta kansalaistoiminnasta, ja digitalisaation ohella halutaan edelleen uskoa kasvokkaisen vuorovaikutuksen merkitykseen. Tulevaisuudessa keskusjärjestöjen roolin nähtiin korostuvan.

Keskustelu toteutettiin e-Delfoi-paneelina

Paneelin päätavoitteena oli selvittää asiantuntijoiden näkemyksiä nuorisoalan järjestöissä pitkällä aikavälillä tapahtuvista muutoksista, tähtäimenä vuosi 2040. Paneeli toteutettiin kaksi viikkoa kestäneellä [e-Delfoi-menetelmällä](#). Suurin osa panelisteista oli erikokoisten ja toiminnan painopisteiltään erilaisten valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen toiminnanjohtajia (ks. Laitinen & Taavetti 2016), mutta mukana oli myös muita järjestöalan asiantuntijoita. Yhteensä e-Delfoi-paneeliin osallistui kolmisenkymmentä henkilöä vastaajamäärän vaihdellessa kysymysten mukaan 29:n ja 34:n välillä.

Paneelissa vastaajat ottivat kantaa kahdeksaan erilaiseen tulevaisuusteeseihin sen mukaan, miten todennäköisenä (asteikolla ++++...---) ja toivottuna (asteikolla ++++...---) he teesiä pitivät. Tulevaisuusteetit ja niiden taustoitukset muodostettiin Kentaurin toiminta-aikana tehtyjen moninaisten julkaisujen ja asiantuntijakeskustelujen pohjalta. Teesit pyrkivät esittämään oletettuja trendejä nuorisoalan järjestöjen kehityksessä, mutta kuitenkin niin, etteivät ne olleet pelkästään ilmeisiä, vaan haastoivat myös ajattelemaan toisin. Joskus tähän riitti se, että ilmeisempää negatiivista kehityssuuntaa muokattiin positiivisempaan suuntaan. Paneelin suunnittelussa hyödynnettiin myös sosiaali- ja terveysjärjestöistä hieman aiemmin tehtyä skenaariotyötä (Soste 2023). Tässä artikkelissa esittelen yleiskuvamaisesti järjestämämme e-Delfoin tuloksia.

Ensimmäinen teesi: ”Ennaltaehkäisevän toiminnan järjestämisen mahdollisuudet vähenevät.”

Teesiä perusteltiin seuraavasti: ”Nuorisoalan järjestöjen toiminta on ollut erilaista hyvinvointia edistävää ja ongelmia ehkäisevää toimintaa. Erilaisten yhteiskunnallisten ongelmien lisääntymisestä ja julkisen sektorin talousvaikeuksista johtuen nuorisoalan järjestöiltä odotetaan tulevaisuudessa enemmän toiminnan kohdentamista ja erilaisiin ongelmiin vastaamista. Hyvinvointia edistävän ja ennaltaehkäisevän toiminnan oikeuttaminen nuorisoalan järjestöjen toiminnassa vaikeutuu, ja järjestöiltä odotetaan yhä enemmän kohdennettua ja korjaavaa toimintaa”.

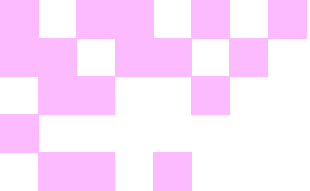
Vastausten yleiskuvana oli, että panelistit pitivät teesiä hyvin todennäköisenä, mutta ei toivottavana. Erittäin tai melko todennäköisenä teesin todennäköisyyttä piti 73 prosenttia vastaajista (24 panelistia), ja melko tai erittäin epätoivottavana 66 prosenttia vastaajista (22 panelistia). Panelistit kokivat, että nuorisoalan järjestöt joutuvat tulevaisuudessa osallistumaan nykyistä enemmän muuhun kuin ennaltaehkäisevään työhön.

Millaisia perusteluja panelistit esittivät korjaavan ja kohdennetun työn lisääntymiselle? Kommentteissa korostui, että tämä suuntaus on vahvistumassa rahoituksen ja linjausten myötä, ja että kohdennettu ja tarpeisiin vastaava toiminta on myös helpommin arvioitavaa ja perusteltavaa. Ongelmien korjaamiseen keskittymisen koettiin myös itseään ruokkivana kehänä: aina löytyy lisää korjattavaa. Perusrahoituksen ja yleisavustusten leikkaamisen koettiin myös ohjaavan siihen, että järjestöjen on rahoitettava toimintaansa entistä enemmän hankerahoituksella. Kohdennetun ja korjaavan toiminnan kasvun koettiin olevan myös yhteydessä reaktiiviseen ja niin ollen myös lyhytjänteiseen ajatteluun – nähtiin, että hallitukset tavoittelevat ”pikavoittoja”, jolloin on helpointa korostaa ja panostaa korjaavaan työhön.

Ennaltaehkäisevään työhön tulee panostaa

Monen panelistin kommentteissa ilmeni huoli ennaltaehkäisevän työn aseman heikentymisestä, siitä, ettei uskalleta usein tutkitunkaan tiedon pohjalta luottaa ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuuteen. Hyvin monet panelistit kokivat, että kestävätkä ratkaisut ongelmien ratkaisuihin löytyvät ainoastaan ennaltaehkäisevistä toimista. Pidettiin tärkeänä, että nuorisoalan järjestöjen toimintakentällä edistetään ja toimitaan laaja-alaisesti hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämisen puolesta. Seuraava panelistin kommentti kuvaa hyvin panelistien näkemyksiä:

”Tällä hetkellä ei ole kovin vahvasti näköpiirissä tulevaisuuden kehityskulkua, jossa ennaltaehkäisevän työn merkitys tunnustettaisiin

laajasti läpi yhteiskunnan. Uumoilisin, että rohkeus ei varsinkaan järjestöjen toimintaedellytyksiin paljon valtaa omaavien toimijoiden joukossa riitä tulevaisuudessakaan siihen, että uskallettaisiin tutkitun tiedon pohjaltakaan luottaa riittävällä tavalla ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuuteen. Näin ollen on kohtuullisen todennäköisestä, että resurssit ja tavoiteohjaus järjestön osalta keskittyy eri ihmisryhmien oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävässä toiminnassa tulipalojen sammutteluun, ts. kaikkein näkyvimpiin ja räikeimpiin ongelmiin vastaamiseen. Toivottavaa tämä ei missään nimessä ole. Kestävät ratkaisut minkä tahansa ongelman ratkaisuun löytyvät ainoastaan ennaltaehkäisevistä toimista.”

Panelistien pääsanomaksi voikin sanoa sen, etteivät he nähneet korjaavaa ja ennaltaehkäisevää työtä niinkään toistensa vastakohtina – molempia tarvitaan – mutta ilman painotusta ennaltaehkäisevään toimintaan mitkään resurssit eivät tule riittämään tulevaisuudessa. Vastaajien mielestä nuorisoalan järjestöjen tulisikin jatkossa myös itse kiinnittää enemmän huomiota ennaltaehkäisevän työn merkityksen sanoittamiseen ja sen vaikutusten arviointiin. Niiden tulisi löytää tapoja tehdä ennaltaehkäisevän työn tuloksia näkyväksi ja tuomaan nykyistä selvemmin esille järjestöjen merkitystä hyvinvoinnin ja yhteiskunnan rakentamisessa.

Toinen teesi ”Nuorisoalan järjestöjen toiminnan tasa-arvoisuus ja saavutettavuus vähenee”.

Teesiä perusteltiin seuraavalla tavalla: ”Kaikille lapsille ja nuorille avoin sekä tasa-arvoinen mahdollisuus osallistua yhdistystoimintaan on perinteisesti nähty tärkeänä. Taluspaineissa ja eri toimintoja priorisoidessaan nuorisoalan järjestöt joutuvat kuitenkin tulevaisuudessa korottamaan erilaisia osallistumisen maksuja sekä vähentämään kaikille lapsille ja nuorille suuntautuneen toiminnan tarjontaa. Tulevaisuudessa lasten ja nuorten yhdistystoimintaan osallistuminen on aikaisempaa vahvemmin yhteydessä perheen sosioekonomiseen asemaan”.

Tässä vastaajien näkemykset teesin todennäköisyydestä jakaantuvat edellistä enemmän. Erittäin todennäköisenä teesiä piti vain kaksi vastaajaa, mutta hyvin tai melko todennäköisenä jo kaksikymmentä vastaajaa. Vain kolme vastaajaa piti teesin esittämää tulevaisuutta jokseenkin epätodennäköisenä. Panelistit pitivät tällaista tulevaisuutta kuitenkin erittäin epätoivottavana. Selkeän epätoivottavana teesin tulevaisuuskuva piti vastaajista 84 prosenttia.

Resurssien merkitys on korostunut

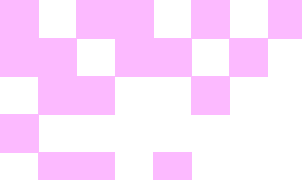
Kommenteissa tuli hyvin esille perusteluja sille, miksi nuorisolan toiminnan tasa-arvoisuus ja saavutettavuus vähenevät. **Tilanteeseen johtavat erityisesti julkisen rahoituksen leikkaukset ja kustannusten kasvu.** Panelistit toivat esille, että toimintojen saavutettavuutta täytyy kuitenkin ajatella laajasti. Taloudellisen saavutettavuuden lisäksi on tärkeää huomioida myös muita osallistumisen esteitä ja kehittää järjestöjen tapoja lisätä osallistumisen mahdollisuuksia esimerkiksi maksuvapautusten ja varustelainausten muodossa. Lisäksi yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja saavutettava toiminta voi vaatia kohdennettuja lisätoimenpiteitä, joita resurssien leikkaukset myös hankaloittavat. Panelistit näkivät kehityssuunnan selkeästi kielteisenä. Se johtaa eriarvoisuuden kasvuun ja hyvinvointieroihin. Eräs panelisti kuvasi julkisen rahoituksen tärkeää merkitystä seuraavasti:

”Pidän erittäin vaikeana perustella julkista rahoitusta toiminnalle, johon suurella osalla nuorista ei ole taloudellista mahdollisuutta osallistua. Toki jos kyseessä on toiminta, johon ei haeta julkista rahoitusta ja joka rahoitetaan täysin osallistujilta kerättävin maksuin, niin tällaisten hinta todennäköisesti nousee ja yhä pienemmällä määrällä nuoria on mahdollisuus osallistua toimintaan. Mutta jos toiminta suurimmaksi osaksi rahoitetaan julkisin avustusvaroin, niin luulen, että julkista rahoitusta saadakseen organisaatiot joutuvat suunnittelemaan toimintansa niin, että sen kustannukset pysyvät niin matalina, että edelleen suurimmalla osalla nuorista on mahdollisuus osallistua toimintaan.”

Panelistit esittivät kommenteissaan myös näkemyksiä siitä, mihin järjestöjen tulisi kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Olisi muun muassa kannustettava järjestöjä osallistumismaksujen nousua kompensoimaan varainhankintaan ja huomioimaan tulevaisuudessa enemmän myös syrjäseuduilla asuvia lapsia ja nuoria. Tulisi myös kehittää erilaisia yhdenvertaisuutta lisääviä tapoja ja toiminnan järjestäjien välistä yhteistyötä. Peräänkuulutettiin laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, mitä harrastaminen saisi maksaa.

Kolmas teesi: ”Jäsenyyden merkitys ei katoa, vaan monipuolistuu ja uudistuu”.

E-Delfoin kolmas teesi liittyi jäsenyyden muutoksiin. Päinvastoin kuin yleisesti jäsenyyden muutoksista ehkä ajatellaan, teesi ja sen perustelut esitettiin positiiviseen suuntaan käännettyinä seuraavasti. Perustelut kuuluivat: ”Jäsenten määrä on ollut eräs nuorisolan järjestöjen rahoituskriteeri. Järjestöjäsenyyden asema osana nuorten yhteiskunnallista osallistumista, kansalaistoimintaa ja vapaa-ajan viettoa on muuttunut. Jäsenyyden

merkityksen häviämisen sijasta jäsenyyden merkitys tulevaisuudessa monipuolistuu. Nuoret haluavat tulevaisuudessa ottaa enemmän kansalaistoiminnallista vastuuta, järjestödemokratian uudistamista ja avaamista. Jäsenyyden merkitys uudistuu”.

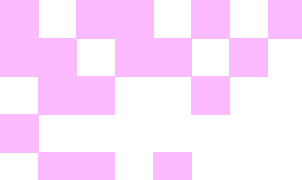
Vastaajien näkemykset teesin todennäköisyydestä vaihtelivat melko paljon. Todennäköisenä teesien esittämän tulevaisuuden koki noin puolet vastaajista ja noin puolet suhtautui todennäköisyyteen joko neutraalisti tai kielteisesti. Tällaista tulevaisuutta ei siis pidetty vastaajien keskuudessa millään tavalla selviönä. Toivottavuuden suhteen vastaajat olivat kuitenkin selvästi myönteisellä kannalla, koska vain noin viidennes oli joko neutraalilla tai hieman negatiivisella kannalla.

Järjestöjäsenyyden käsitys tarvitsee uudistusta

Monella panelistilla oli siis jokseenkin jännitteinen suhde siihen, onko tulevaisuudessa keskeistä jäsenyyden kautta tapahtuva toiminnan kehittyminen vai toiminnan painopisteissä itsessään tapahtuvat muutokset. Monille jäsenyydellä itsessään ei ole enää tulevaisuudessa itseisarvoa. Jäsenyyden sijasta nähtiin, että monet halusivat olla ennemminkin osallistujia tai asiakkaita, liikkua eri järjestöjen välillä. Jäsenyyttä, joka konkretisoituu jäsenmaksuna ja oikeutena osallistua päätöksentekoon vuosikokouksissa, monet pitivät aikansa eläneenä. Toiminta merkityksellisten asioiden eteen on olennaisempaa kuin jäsenyys. Näkemys tulee hyvin esille seuraavassa panelistin kommentissa:

”On todennäköistä, että nuoret haluavat osallistua niiden yhteiskunnallisten asioiden edistämiseen, jotka ovat heille tärkeitä. Nuorille virallinen jäsenyys ei ole merkittävä asia, vaan se että he pääsevät edistämään yhteiskunnan suuntaa arvojensa mukaiseksi. Virallisen jäsenmäärän korkeana pitämisen sijasta järjestöjä pitää kannustaa luomaan nuorille osallistumismahdollisuuksia ja näin edistää nuorten osallisuutta sekä aktiivista kansalaisuutta. Jäsenmäärän ei tule tulevaisuudessa olla keskeinen avustuksen peruste, vaan sen miten järjestö kykenee edistämään nuorten osallisuutta ja kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi nuorisolain hengessä.”

Osan mielestä jäsenet ovat jatkossakin järjestöjen toiminnan perusta (”ilman jäseniä ei ole myöskään järjestöjä”) ja jäsenmaksut ovat merkittävä ja tärkeä tulonlähde. Heidänkin – kuten panelistien valtaosan – mielestä jäsenyys vaati kuitenkin uudistumista. Miten? Monet peräänkuuluttivat jäsenyyskäsitusten uudistamista, eli jäsenyyteen tarvitaan lisää joustavuutta ja mukautuvuutta, myös mahdollista ”light-jäsenyyttä”. Jäsenyyteen kaivataan myös ”jäsenkokemusten luomista”, mahdollisuuksia ja kokemuksia siitä, että pääsee osallistumaan ja toimimaan. Tulevaisuudessa jäsen olisi ymmärrettävä toiminnan määrittäjänä ja vapaaehtoisena toteuttajana.

Tähän tarvitaan panelistien mukaan toisin ajattelun ja yhteiskunnallisen mielikuvituksen taitoja.

Neljäs teesi: ”Ammattimaisen työn merkitys kasvaa nuorisoalan järjestöissä”.

Sitä perusteltiin seuraavasti: ”Järjestöjen ammattimaisen toiminnan kehittyminen jatkuu vahvana. Järjestöjen toimintaan kohdistuu yhä vahvemmin odotuksia laadukkaasta ja tuloksekkaasta toiminnasta. Toiminnan rahoitus edellyttää tulevaisuudessa yhä enemmän ammattimaista osaamista. Vahvistuvasta ammattimaistumisesta seuraa muun muassa seuraavia asioita: toiminnan markkinalähtöisyys lisääntyy, vapaaehtoistoimintaa tuoteistetaan yhä enemmän, järjestöjen palvelutuotanto lisääntyy, ammattimaisen työn luonne määrittää toimintaa enemmän”.

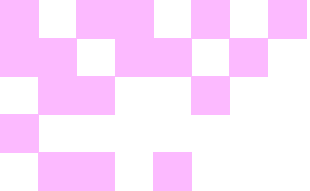
Panelistit pitivät teesiä erittäin todennäköisenä: 75 prosenttia piti sitä joko hyvin tai erittäin paljon todennäköisenä eikä kukaan epätodennäköisenä. Panelistit pitivät tällaista tulevaisuutta myös toivottavana, mutta kuitenkin siten, etteivät pitäneet sitä erittäin toivottavana, vaan hyvin ja jokseenkin toivottavana. Seitsemän vastaajaa piti tällaista tulevaisuutta myös hieman epätoivottavana.

Ammattimainen toiminta motivoi uusia jäseniä

Panelisteilla oli kommentissaan selkeitä perusteluja sille, miksi he pitivät järjestöjen ammattimaistumista todennäköisenä. **Selvimminkin heidän mukaansa ohjasi rahoittajien vaatimukset toiminnalle, jotka käytännössä edellyttävät korkeaa ammattimaisuuden tasoa.** Järjestöjen toimintaympäristön muuttuminen vaativammaksi ja asioiden kompleksisuus edellyttivät myös yhä enemmän osaamista. Erityisesti laadukkaassa palvelutuotannossa tarvittiin vahvaa ammattimaista otetta. Panelistit pitivät ammattimaisuuden lisääntymistä selvästi hyvänä asiana. Se lisäsi heidän mielestään toiminnan eettisyyttä, toiminnan strategista suunnittelua, hyvää johtamista ja hallintoa sekä kykyä osoittaa toiminnan vaikutuksia ja pitkän aikavälin vaikuttavuutta. Ammattimaisen ja hyvin tuotetun toiminnan nähtiin myös houkuttelevan uusia toimijoita ja jäseniä mukaan.

Seuraava panelistin sitaatti tuo esille, että ammattimaisen toiminnan vaatimukset voivat kuitenkin tuottaa vaikeuksia varsinkin pienille toimijoille:

”Vaatimukset nuorisokentällä ovat jo kasvaneet ammattimaisuuden suhteen. Pienille järjestötoimijoille se tarkoittaa, että muutamille henkilöille kasaantuu vaatimuksia, mitä voi olla vaikea täyttää sekä kilpailla isompien toimijoiden rinnalla. Yksi ihminen ei voi olla esimies, HR-henkilö, toiminnanjohtaja, markkinointiviestijä, vapaaehtoistyön vastaava, kouluttaja, vaikuttaja jne. Nämä ovat erillisiä ammatteja

itsessään. Vaatimukset kuuluvat mahdottomilta ja käykö niin, että isot jyräävät silloin pienemmät alleen? Missä voidaan tehdä yhteistyötä ja missä madaltaa rimaa? Järjestökentän vahvuus on siinä, että on erikokoisia toimijoita, jotka voivat tuoda kentälle eri asioita ja olla eri tavoin ketteriä ja ajassa kiinni.”

Tarve on myös nuorille vapaaehtoisille

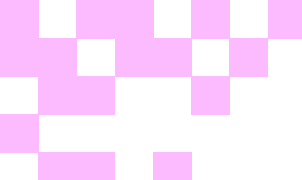
Keskeinen selitys sille, miksi teesin esittämään tulevaisuuteen suhtauduttiin toivottavuuden osalta osin ristiriitaisesti, liittyi siihen, etteivät panelistit halunneet nähdä ammattimaistumisen syvenemistä vastakohtana vapaaehtoisten ja nuorten aktiiviselle toimintaan osallistumiselle. **Ammattimainen työ ja järjestöissä tapahtuva nuorten toiminta, osallisuus ja vapaaehtoistoiminta ovat samanaikaisesti tärkeitä ja välttämättömiä.** Nähtiin, että nuorilähtöisyys ja ammattilaisuus voivat tukea toinen toisiaan. Molempia siis tarvitaan, ja järjestöjen tulisi tunnistaa jatkossakin, mitkä osa-alueet vaativat ammattityötä ja mitkä on tärkeää säilyttää vapaaehtoistyönä. Nuorten mukanaolo toiminnassa on välttämätöntä ja kuuluu olennaisesti kansalaistoimintaan. Juuri toiminnan kautta he oppivat taitoja ja asioita, jotka ovat elämän, yhdessä toimimisen ja kansalaisena toimimisen kannalta merkittäviä. Panelistit pitivät vapaaehtoistoimintaa edellytyksenä järjestöjen ja ylipäänsä myös yhteiskunnallisen hyvinvoinnin edellytyksille; pidettiin tärkeänä, että järjestöjen laadukkuus ja tuloksellisuus myös ymmärrettäisiin yhteiskunnassa tällä tavoin laajana.

Seuraava sitaatti tuo esille ammattimaisen työn ja vireän kansalaistoiminnan tärkeän sidoksen:

”Ammattimainen työ on tärkeää, mutta nuorisoalan kentällä on tärkeää tarjota myös vapaaehtoistoimintaa, joka ei ole läpeensä tuotteistettua. Vapaaehtoisuudesta puhuttaessa unohtuu usein sen merkitys yksilölle. Varsinkin nuorille vapaaehtoistoiminta voi antaa paljon, mutta innokkaista vapaaehtoisista voidaan myös saada paljon uusia avauksia toiminnalle. Jos vaaditaan vain ammattimaisuutta, viedään pois kansalaistoiminnan mahdollisuuksia.”

Viides teesi: ”Muutokset rahoituksessa mahdollistavat nuorisoalan järjestöjen toiminnan uudistumista ja parempaa yhteistyötä”.

Tämä teesi liittyi rahoituksen muutoksiin, ja sitäkin perusteltiin positiiviseen suuntaan seuraavasti: ”Valtionavustukset vähenevät ja nuorisoalan järjestöiltä vaaditaan luovuutta pärjätäkseen. Nuorisoalan

järjestöjen rahoitus monimuotoistuu tulevaisuudessa yhä enemmän. Se koostuu jatkossa yhä useammasta lähteestä. Yksityisen rahoituksen rooli kasvaa. Tämä kaikki monipuolistaa järjestöjen rahoituspohjaa, ja tekee mahdolliseksi uudenlaisia yhteistyöratkaisuja järjestöjen ja yksityissektorin välille. Muutokset rahoituksessa tekevät mahdolliseksi myös nuorisoalan järjestöjen toiminnan uudistumista ja autonomian kasvua. Myös yhteistyön mahdollisuudet eri järjestöjen välillä kehittyvät.”

Vastaajien enemmistö piti teesin esittämää tulevaisuutta hyvin todennäköisenä, mutta sen toivottavuus hajaantui: puolet vastaajista koki sen myönteisesti, puolet joko neutraalisti tai melko kielteisesti. Keskeinen selitys teesin esittämän tulevaisuuden ei-toivottavuudelle oli teesin perusteluiden esitys julkisen rahoituksen leikkauksista, joita monet vastaajista pitivät huonona asiana.

Monien vastaajien mielestä julkisen rahoituksen leikkaukset

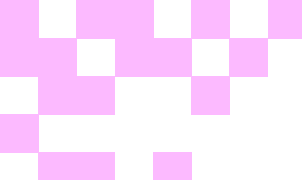
- heikentävät järjestöjen pitkäjänteistä ja strategista toimintaa,
- kaventavat nuorisoalan järjestöjen moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta,
- saavat osaavan työvoiman siirtymään vakaammille aloille,
- haittaavat, koska nuorisoalan järjestön rahoituslähteiden etsiminen vaatii aikaa ja vie sitä perustyöltä,
- ja ne uhkaavat moninkertaistaa paperityötä, raportointia ja byrokraattisuutta.

Miten käy pienten järjestöjen?

Perusrahoituksesta karsimisen ei nähty olevan paras tapa kehittää järjestöjen välistä yhteistyötä tulevaisuudessa. **Eräänä hyvin keskeisenä kritiikkinä monet panelistit esittivät myös sen, että julkisen rahoituksen väheneminen ja rahoitukseen liittyvän kilpailun koveneminen vaikeuttavat erityisesti pieniä ruohonjuuritason järjestötoimijoita – suuret toimijat siis syövät pienet (“isommat pärjäävät ja pienemmät kuivuvat”).** Jos teesissä esitetty tulevaisuus pitää paikkansa, ennustivat monet panelistit järjestöjen yhdistymisiä, toiminnan sopeuttamisia, toimintojen ja jopa järjestöjen lopettamisia. Myös sen, mikä on järjestön kohderyhmä ja millaista toimintaa järjestöllä on, vaikuttaa hyvin paljon mahdollisuuksiin saada yksityistä rahoitusta, kuten muutamat panelistit asiaa kommentoivat:

”Riippumaton perusrahoitus tulee turvata, sillä järjestöillä on omista painotuksistaan ja tunnettavuuksistaan johtuen hyvin erilaiset lähtökohdat saada yksityistä rahoitusta tai tehdä yritysyritystä.”

Heikoimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten järjestöjen, jotka eivät ole niin tunnettuja, on itseasiassa hyvin hankala saada yksityistä rahoitusta, koska isommat ja tunnetummat järjestöt vetävät brändillään ja yritysyrityksellään osaamisellaan rahoittajia ja yrityksiä puoleensa ja toisaalta pienemmillä järjestöillä, jotka tekevät huono-

osaisille lapsille ja nuorille toimintaa, on myös vaikeuksia kerätä esim. isompia osallistumismaksuja viiteryhmiltään.”

”Yksityisen rahoituksen etsiminen on myös aikaa vievää ja työlästä. Siinä mielessä julkisen rahoituksen väheneminen voi tarkoittaa sitä, että toiminta on vähemmän tehokasta, koska aikaa kuluu entistä enemmän rahoituksen hankkimiseen. Sinänsähän tietysti on positiivista, jos yksityistä rahoitusta on, mutta pelkona tosiaan on, että se hyödyttää vain joitakin toimijoita ja että aika paljon työaikaa menee pelkästään rahoituksen etsimiseen.”

Jotkut panelisteista näkivät rahoituksen muutoksessa positiivistakin: rahoituspuolelta moninaistumisen koettiin olevan ainoa keino turvata toiminnan jatkuminen ja kehittyminen, mutta samalla se voi pakottaa järjestöjä fokuoimaan toimintaansa, karsimaan rönsyjä ja keskittymään vaikuttaviin toimiin. Rahoituksen muutos voi myös lisätä järjestöjen välistä yhteistyötä. Muutama panelisti toi kommentteissaan esille sen, että nykyisin yhteistyötä ei tehdä kuin pakosta, että järjestöt ovat ”omissa poteroissaan”. Yhteistyön edistäminen etenkin silloin kun tehdään töitä yhteisen teeman ja saman kohderyhmän parissa tulisi olla velvoittavaa, kun sen koettiin nyt olevan täysin järjestöjen omalla vastuulla. Tällaisten järjestöjen tulisi siis tulevaisuudessa jakaa enemmän tavoitteita, vastuuta ja rahoitusta. Yhteistyö ei kuitenkaan saisi olla ”pakon edessä tehtävää näennäiskumppanuutta”.

Kuudes teesi: ”Yhdistystoimintaan kytkeytymättömän kansalaistoiminnan merkitys kasvaa”.

Sitä perusteltiin panelisteille seuraavalla tavalla: ”Tulevaisuudessa nuoret sitoutuvat halussaan vaikuttaa ja toimia enemmän some-vetoisiin kampanjoihin ja projekteihin kuin perinteisiin järjestöihin. Vapaamuotoinen (ei ry-pohjainen) toiminta on selkeämmin tunnustettua ja sille osoitetaan enemmän myös rahoitusta. Neljännen sektorin toiminnan merkitys nuorten keskuudessa kasvaa. Ei ry-pohjaisen kansalaistoiminnan merkitys kasvaa ry-pohjaisen sijasta”.

Lähes kaikki vastaajat pitivät teesin esittämää tulevaisuutta teesiä todennäköisenä, ja sitä pidettiin myös varsin toivottavana, vaikkei kukaan vastaajista pitänyt sitä erittäin toivottavana. Neljä vastaajaa piti tällaista tulevaisuutta epätoivottavana.

Järjestöjen pitäisi toimia itseilmaisun alustana nuorille

Panelistien yleisen näkemyksen voisi tiivistää ajatukseen kaikenlaisen kansalaistoiminnan tärkeydestä – on se sitten yhdistysmuotoista tai ei. **Kilpailuasetelma kansalaistoiminnan eri muotojen välillä nähtiin tarpeettomana, vaan ne pitäisi enemmänkin nähdä toisiaan täydentävinä.** Monen vastaajan mielestä yhdistystoimintaan kytkeytymättömän kansalaistoiminnan merkitysonjonytsuuri. Monet uskoivat kansalaistoiminnan pop-up-maisuuden ja projektimaisuuden vahvistuvan vielä nykyisestään ja neljännen sektorin merkityksen tässä mielessä kasvavan. ”Kun maailma palaa ympärillä, ei ehkä ole motivoivaa kiinnittyä pitkäjänteiseen toimintaan”, muotoili eräs panelisti kommenttinsa. Nähtiin, että aktivismin ja kampanjoihin osallistumisen kautta monet voivat paikantaa omia kiinnostusten kohteitaan. Mitään räjähdyksmäistä kasvua esimerkiksi 4. sektorin osalta vastaajat eivät kuitenkaan odottaneet. Panelistien kommentteissa tuli esille myös kriittisyyttä lyhytjänteistä toimintaa kohtaan. Järjestöt pystyvät tarjoamaan yhteisön, turvallisia rakenteita ja vaikuttamistoiminnan pitkäjänteisyyttä. Eräs panelisti kiteytti näkemyksensä seuraavasti:

”Järjestöjen tulee oppia kanavoimaan ihmisten muutoshalukkuus omien systeemiensä kautta. Yksittäisten ihmisten ajamat yhteiskunnalliset muutosprosessit eivät perustu kestäväälle strategialle ja rakenteelle, joten niiden kyky toimia yhteiskunnallisena toimijana on pistemäinen ja erittäin epävakaa. Järjestöillä on oma ideologiansa ja prosessien hallintansa, joka tuottaa vakaampaa ja ennustettavampaa toimintaa”.

Monet panelistit esittävät näkemyksiä, miten järjestöt voisivat pysyä kansalaistoiminnan muutoksessa mukana. Nähtiin, että nuoret haluavat enenevässä määrin määritellä ja luoda itse toimintatapojaan ja -ympäristöjään, ja järjestöjen tulisi jatkossakin toimia alustana, joka tarjoaa nuorille mahdollisuuden toteuttaa itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita. Panelistit korostivat yhteistyötä ja keskinäistä oppimista 4.sektorin toimijoiden kanssa. Nähtiin, että vakiintuneiden järjestöjen tulisi luoda nykyistä enemmän matalan kynnyksen toimintamuotoja, monipuolista helppoja tapoja osallistua pop-up-tyyppisesti ja pyrkiä samalla luomaan myös ilmiöpohjaista liikehdintää perustoimintansa lisäksi. Kaikki potentiaaliset toimijat pitäisi saada mukaan toimintaan.

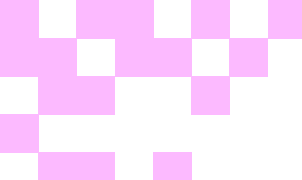
Seitsemäs teesi: ”Nuorisoalan järjestöjen toiminnan digitalisoituminen lisää järjestöjen perustehtävän muotoilun tarvetta”

Teesiä taustoitettiin seuraavasti: ”Tulevaisuudessa nuorisoalan järjestöissä käytetään digitaalista mediaa ja teknologiaa välineenä ja sisältönä nykyistä mittavammin. Erilaiset digitaaliset ratkaisut tarjoavat lapsille ja nuorille työkaluja, tietoa, mahdollisuuksia ja palveluita, joita paikallinen järjestötoiminta aikaisemmin tarjosi. Erilaiset digitaaliset teknologiat tarjoavat lapsille ja nuorille yhä enemmän myös erilaisia verkostoja osallistumiseen ja vertaistukeen. Digitalisoitumisen lisääntyessä kasvokkaisen kohtaamisen ja yhdessä tekemisen merkitykset haastavat järjestöjä perustehtävänsä uudistamiseen ja uudelleenmuotoiluun”.

Vastaajat pitivät teesin esittämää tulevaisuutta todennäköisenä, ja vastaajista hieman yli puolet piti sitä jopa erittäin todennäköisenä. Huomioitavaa on, etteivät vastaajat pitäneet teesin tulevaisuutta kuitenkaan vahvasti toivottavana. Noin kuudesosa vastaajista suhtautui toivottavuuteen neutraalisti tai hieman kielteisesti, puolet vastaajista piti sitä hieman toivottavana ja neljännes hyvin tai hyvin paljon toivottavana. Näkemykset siis selvästi hajaantuivat paljon. Näkemysten hajaantumisen taustalla on se, että useimmat panelistit eivät halua asettaa vastakkain digitaalista ja kasvokkaista vuorovaikutusta – molempia tarvitaan tulevaisuudessakin. Tarkastellaan vastauksia seuraavaksi hieman lähemmin.

Järjestöjen tulee olla nuoria lähellä, diginä tai kasvokkain

Miten panelistit perustelivat näkemyksiään järjestöjen toiminnan digitalisoitumisen jatkumisesta? **Nähtiin, etteivät järjestöt voi olla digitalisoitumisen suhteen poikkeuksia: maailma muuttuu digitaalisemmaksi ja järjestöjen tulee muuttua sen mukana. Järjestöt eivät yksinkertaisesti voi jättää varsinkaan vuoteen 2040 tähtäävässä ajattelussaan näin vahvaa yhteiskunnallista kehitystä ja toimintaympäristöä huomiotta.** Järjestöjen pitää olla siellä, missä nuoret viettävät entistä enemmän aikaa. Myös ylipäänsä digitaalisuuden kehittäminen järjestötoiminnassa nähtiin toivottavana. Se lisää osallistumisen mahdollisuuksia, mutta edesauttaa myös yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Digitaalisissa ympäristöissä on mahdollista tavoittaa nuoria, joita ei mahdollisesti muuten tavoitettaisi: esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevia nuoria, pienillä paikkakunnilla kaukana asutuskeskuksista asuvia, sosiaalisissa tilanteissa arkoja nuoria. Digitalisaatiolla voidaan saavuttaa toiminnan valtakunnallisuutta.

Panelistit eivät suinkaan suhtautuneet digitalisaatioon varauksetta. Nähtiin, että digitalisaatio vaatii uudenlaisia osallistamisen, pedagogiikan ja yhteisöllistämisen mallintamisia. Tarvitaan myös sen kirkastamista, mitä, miten ja miksi asioita tehdään. Myös lapset ja nuoret tulevat tarvitsemaan yhä enemmän tukea media-arkeensa ja mediataitoihinsa. Digitalisaatio sisältää lukuisia haasteellisia kysymyksiä tietoturvasta, saavutettavuudesta, itsemääräämisoikeudesta, turvallisuudesta, tiedonkeräämisestä, datan jakamisesta jne. Samat haasteet liittyvät verkossa saataviin palveluihin. Jotkut panelistit toivoivat myös malttia ”digiuskoon” ajatuksenaan, ettei kaikkia ongelmia voi ratkoa digitaalisuudella.

Enemmistö panelisteista ei kokenut, että digitalisaatiota tulisi asettaa vastakkain kasvokkaisen kohtaamisen kanssa. Digitalisaatio ei voi korvata kasvokkaista yhteisöllistä kanssakäymistä. Nuorten järjestötoiminnan tulisi pystyä tarjoamaan nuorille tiloja ja mahdollisuuksia toimia myös kasvokkain ja erilaisissa fyysisen maailman tiloissa. Nähtiin, etteivät digitaaliset palvelutkaan sovellu aivan kaikkeen. Kasvokkain kohtaamisen tapoja on tärkeää kuljettaa ja kehittää digitalisaation rinnalla. Jotkut panelisteista korostivat sitä, että kasvokkaisissa kohtaamisissa voi kokea yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta digitaalisia alustoja paremmin. Eräs panelisti muotoili ajatuksensa seuraavasti:

”Teknologian hyödyntäminen tulee olemaan hyvin vahvassa roolissa ja vuotta 2040 voi ajatella useilla tavoilla, joita emme osaa millään tavoin tässä hetkessä kuvitellakaan. Järjestöt eivät voi jättää tätä näin vahvaa yhteiskunnallista kehitys huomiotta, jos haluavat toimia tulevaisuudessakin. Nostaisin tässäkin kuitenkin humanistisen näkökulman merkitystä siinä, että teknologiavälitteinen vuorovaikutus ja yhteistoiminta ei mielestäni (ainakaan ihan heti) kykene mitenkään korvaamaan tiettyjä inhimillisiä tarpeita ja prosesseja, jotka tapahtuvat suoraan ihmisten välillä. Tämä on tärkeässä roolissa jatkossakin mutta tokin niidenkin muodot saattavat kyllä elää.”

Kahdeksas teesi: ”Nuorisoalan järjestöjen paikallinen toiminta korostuu keskusjärjestöjen tehtävien kustannuksella”

Teesiä tarkennettiin seuraavasti: ”Tulevaisuudessa julkisten avustusten vähentyminen, avustustenttiukempi kohdentuminen japanos-tuotos-ajattelun korostuminen ohjaavat nuorisoalan järjestöjen toiminnan painopistettä enemmän lasten ja nuorten kanssa tehtävään ydintehtävään, käytännön toimintaan ja työhön. Näin järjestöjen paikallisen tason toiminta korostuu keskusjärjestön tehtävien kustannuksella. Keskusjärjestöjen tai -toimistojen

edunvalvontatyön, viestinnän ja vaikuttamistoiminnan mahdollisuudet vähenevät.”

Panelistiennäkemyksetteesinesittämäntulevaisuudentodennäköisyydestä hajaantuivat melkoisesti. Vain yksi panelistikokiteesin erittäin todennäköisenä, kaksitoista hyvin tai melko todennäköisenä ja yhdeksän panelistia ei osannut tai halunnut arvioida teesin todennäköisyyttä. Seitsemän panelistia piti teesin tulevaisuutta epätodennäköisempänä. Hajaantuneisuutta oli myös siinä, miten toivottavana tällaista tulevaisuutta pidettiin. Toivottavana sitä piti vain kuusi panelistia, kahdeksan suhtautui asiaan joko neutraalisti tai heillä ei ollut asiaan kantaa, ja suurin osa – viisitoista panelistia – piti teesin esittämää tulevaisuutta ei-toivottavana. Tätä ei-toivottavuutta selittänee osaltaan se, että suurin osa panelisteista toimi valtakunnallisten järjestöjen toiminnanjohtajina ja teesi esitti niiden aseman heikentymistä. Mutta tämä on vain mahdollinen osa selitystä. Saadaksemme vastauksille paremmin taustaa, on meidän syytä tarkastella tarkemmin teesin pohjalta esitettyjä kommentteja.

Tarvitaan sekä paikallista että keskusjärjestö-vetoista toimintaa

Melko harvat panelistit korostivat kommentteissaan nuorisoalan järjestöjen tulevaisuuden painopisteen olevan paikallisessa toiminnassa. Ne, jotka sitä korostivat, toivat esille esimerkiksi sitä, että ”palvelut pitääkin tuoda nuorten luo ja saavutettaviksi”. Eräs panelisti piti painopisteen muuttumista paikallistasolle todennäköisenä ja toivottavana, koska ”liitot ovat usein ulkona todellisuudesta”. Saatettiin viitata myös hyvinvointialueiden rahoituksen myöntökriteereihin, joka merkitsee rahoituksen kohdentumista paikallisiin järjestöihin.

Hieman enemmän panelisteilla oli näkemyksiä siitä, että sekä paikallinen ja alueellinen että valtakunnallinen toiminta ovat tärkeitä, ja ettei näitä ole syytä asettaa toisiaan vastakkain. **Käytännön paikallistason usein ketterä ja ajankohtaisiin tarpeisiin kytkeytyvä toiminta koettiin ehdottoman tärkeänä, mutta niin myös tulevaisuusajattelu, vaikuttaminen ja edunvalvonta.** Kentälle tarvitaan myös uusia toimijoita, eikä vain valmiita isoja keskusjärjestövetoisia toimijoita. Pidettiin tärkeänä hahmottaa, millaista toimintaa halutaan harjoittaa keskusjärjestötasolla ja millaista toimintaa paikallisesti. Paikallisjärjestöjen (yhdistysten) ja liittojen tulisi tehdä ahkerammin yhteistyötä yhteisen hyödyn periaatteella. Tällainen ei kuitenkaan välttämättä ole helppoa, kuten kaksi panelistia seuraavissa kommentteissaan muotoilivat:

”Keskusjärjestövetoisuus näkyy aikana, jolloin ns. suuruuden ekonomia jyrää. Toisaalta vapaaehtoisuus ja omaehtoisuus edellyttävät jonkinlaista paikallisuuden korostamista. Tämä on

yllättävän vaikea kysymys ja suuri haaste nuorisojärjestöille. Mitä ne OIKEASTI haluavat olla?”

”Ihmistä lähellä olevalla toiminnalla on kaikkein keskeisin rooli yksittäisen lapsen tai nuoren tekemisen kannalta. Keskusjärjestö optimaalisillaan tarjoaa koulutusta, tukea, ohjausta, neuvontaa paikallistoimijoille. Voi tulla ja olla tarve päivittää sitä, mitä tehdään milläkin tasolla ja myös avata aika ajoin sitä paremmin, miksi ollaan olemassa.”

Keskusjärjestöjä tarvitaan tukemaan paikallista toimintaa

Suurin osa panelisteista korosti kuitenkin tulevaisuudessa keskusjärjestön roolia. Heidän mukaansa paikallinen toiminta vaatii tuekseen keskusjärjestön tuen. Paikalliset toimijat tarvitsevat viestintää, koulutusta ja yhteistyön koordinoitua. **Keskusjärjestöjen roolin nähtiin muotoutuneen enemmän paikallisia toimijoita tukevaksi tuottamalla esim. ohjeita, erilaisia toimintamalleja ja tukimateriaalia.** Edunvalvonnallisen työn koettiin varsinkin pienillä ja keskisuurilla järjestöillä kuitenkin kärsineen, koska resurssit ovat niin tiukoilla. Pidettiin tärkeänä, että jokaisella järjestöllä olisi aito mahdollisuus vaikuttaa.

Nähtiin, että rahoituksen muutosten myötä tosiasiallinen paine kasvaa edunvalvonta- ja vaikuttamistoimintaan, joka tapahtuisi luontevimmin keskusliitoissa. Paikallistasolla ei nähty olevan riittäviä mahdollisuuksia seurata ja ennakoita toimintaympäristön muutoksia, reagoida rahoituksen vähenemiseen tai vastata odotuksiin toiminnan ammattimaistumisesta. Eräs panelisti pohti asetelmaa seuraavasti:

”Uskon, että tulevaisuudessa edunvalvonta- ja vaikuttamistoiminnan tarve ja merkitys kasvaa huomattavasti, johon liittyen kiinnostava kysymys on ehkä se, onko keskusjärjestöjärjestelmä paras vastaamaan siihen vai tarvitaanko tähän tarpeeseen vastaamiseksi myös aivan uusia erityisesti yhdessä toimimisen tapoja? En kuitenkaan usko myöskään siihen, että ns. yhteiskunnalliset kokonaisresurssit valtavasti painopistettään suoraan suorittavaan käytännön työhön siirtävät.”

Myös kuntien avustusten pienenemisen nähtiin ajaneen monet paikalliset ja alueelliset toimijat keskusjärjestön kukkarolle, eli käytännössä valtakunnallisten nuorisojärjestöjen delegoidun valtionavun piiriin. Eräs panelisteista ei uskonutkaan supistuvien kuntien mahdollisuuksiin tukea paikallisia nuorisotalon yhdistyksiä, vaan pohti, voisiko sittenkin pitää todennäköisempänä, että valtionrahoitusta on paremmin saatavilla, ja eri paikoissa olevia nuoria tavoitellaan lisääntyvässä määrin valtakunnallisesti organisoitujen digitaalisten palvelujen kautta.

Lähteet

Laitinen, Hanna & Taavetti, Riikka 2016. [Valtakunnalliset nuorisjärjestöt ja nuorten osallistumismahdollisuudet.](#) Yhteiskuntapolitiikka 81 (2016):1, 55-68.

Soste 2023. [Katsaus sosiaali- ja terveysjärjestöjen tulevaisuuksiin.](#)